

Sygn. akt. I ACa 387/16

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 9 marca 2017 r.

Sąd Apelacyjny w Rzeszowie Wydział I Cywilny w składzie:

Przewodniczący	SSA Jan Sokulski
Sędziowie:	SA Grażyna Demko SO del. Barbara Frankowska (spraw.)
Protokolant:	st. sekr. sądowy Aleksandra Szubert

po rozpoznaniu w dniu 9 marca 2017 r. na rozprawie

sprawy z powództwa **J. P.**

przeciwko **G. J. i J. J.**

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanych

od wyroku Sądu Okręgowego w Rzeszowie

z dnia 17 marca 2016 r., sygn. akt I C 971/13

I. **o d d a l a** apelację,

II. **z a s ą d z a** solidarnie od pozwanych G. J. i J. J. na rzecz powoda J. P. kwotę 10.800 zł (dziesięć tysięcy osiemset) tytułem kosztów postępowania apelacyjnego.

SSO del. Barbara Frankowska SSA Jan Sokulski SSA Grażyna Demko

Sygn. akt I ACa 387/16

UZASADNIENIE

wyroku z dnia 9 marca 2017 r.

Powód J. P., kolejno w trzech pozwach złożonych w sprawach o sygn. akt I Nc 27/13, I Nc 31/13 i I Nc 37/13, żądał wydania nakazów zapłaty w postępowaniach nakazowych nakazujących pozwanym G. J. i J. J. zapłatę solidarnie na jego rzecz odpowiednio kwot: 198.357 zł, 195.303 zł i 180.242 zł, każdorazowo w ustawowymi odsetkami od dnia następnego po wniesieniu pozwu i kosztami procesu, tytułem należności wynikających z przedłożonych do każdego z pozwów weksli in blanco, wystawionych przez pozwanych i uzupełnionych przez powoda na kwoty niezwróconych

przez nich pożyczek udzielonych przez powoda każdorazowo w kwotach po 100.000 zł wraz z należnymi odsetkami zgodnie z wystawionymi przez pozwanych deklaracjami wekslowymi.

W każdej w w/w spraw zostały wydane nakazy zapłaty w postępowaniach nakazowych.

Pozwani w każdej ze spraw złożyli tożsamej treści zarzuty od nakazów zapłaty żądając ich uchylenia i oddalenia powództw oraz zasądzenia kosztów procesu. Pozwani przyznali fakt zaciągnięcia pożyczek u powoda oraz wystawienie z tego tytułu weksli in blanco wraz z deklaracjami wekslowymi, gdzie pozwany J. J. był wystawcą weksli, a pozwana G. J. była poręczycielem wekslowym. Jednakże pozwani zarzucili, że przedmiotowe pożyczki wraz z odsetkami kilka lat temu spłacili, stąd weksle zostały nienależycie wypełnione. Pozwani nie przedstawili pokwitowań zapłaty, a dla wykazania zarzutów powołali dowody z zeznań świadków oraz stron i z opinii biegłego z zakresu rachunkowości. Pozwani zarzucili, że strony z uwagi na bardzo dobre relacje, oparte na wzajemnym zaufaniu, odformalizowały dokumentowanie ich udzielenia, pieniądze przekazywały gotówką, bez pokwitowań, pożyczki sankcjonowano początkowo ustnie oraz w oświadczeniach pozwanego i deklaracjach wekslowych. Następnie w dniu 30.11.2004r. strony chcąc potwierdzić dotychczas udzielone pożyczki zawarli kolejną umowę pożyczki na kwotę 3.200.000 zł, z oprocentowaniem 10 % w stosunku rocznym, z ostatecznym terminem zwrotu na dzień 31.12.2010r. Umowa ta była pozorna, bo obejmowała dotychczas udzielone pożyczki w łącznej kwocie 2.500.000 zł oraz zabezpieczała spłatę należnych odsetek. Pozwani zarzucili, że pożyczki spłacili, a powód ostatecznie otrzymał kwoty wyższe niż suma należności głównych i odsetek, jednakże dokonując wpłat nie żądał pokwitowań.

Powód w odpowiedzi na zarzuty w każdej ze spraw podtrzymał żądania pozwów, zaprzeczył jakoby strony odformalizowały dokumentowanie pożyczek z uwagi na dobre wzajemne relacje, czemu przeczy dokumentowanie przez niego każdej z pożyczek żądaniem wystawienia weksla i deklaracji oraz potwierdzenia wypłaty pożyczki. Zakwestionował, aby umowa pożyczki z dnia 30.11.2004r. była umową pozorną, sankcjonującą wcześniej udzielone pożyczki, bo wówczas pozwani powinni żądać zwrotu wystawionych weksli. Pozwany potwierdził natomiast, że pożyczka z dnia 30.11.2004r. została przez pozwanych spłacona wraz z odsetkami, co powód potwierdził, a także zwrócił pozwanym wystawiony z tego tytułu weksel.

Powyższe sprawy zostały przez Sąd Okręgowy połączone do wspólnego rozpoznania i rozstrzygnięcia (postanowienia k. 186 i 475).

Sąd Okręgowy w Rzeszowie wyrokiem z dnia 17 marca 2016r. utrzymał w mocy w całości nakazy zapłaty wydane przez ten Sąd w dniach: 5.02.2013r. – sygn. akt I Nc 27/13; 14.02.2013r, – sygn. akt I Nc 31/13; 22.02.2013r. – sygn. akt I Nc 37/13.

Wydając powyższy wyrok Sąd Okręgowy ustalił, że w latach 2003-2004 pomiędzy powodem, a pozwanymi doszło do zawarcia 26 pożyczek na kwoty po 100.000 zł, które były zabezpieczone weksłami i poręczone przez pozwaną.

W dniu 29.09.2003 r. powód udzielił pozwanym pożyczki w kwocie 100.000 zł przekazując ją w gotówce. Zawarcie umowy odbyło się za zgodą pozwanej (żony pozwanego), która udzieliła poręczenia. Na zabezpieczenie pożyczki pozwany wystawił w dniu 29.09.2003 r.

i wręczył powodowi weksel in blanco, poręczony na rewersie przez pozwaną, wraz z deklaracją wekslową, która upoważniała wierzyciela do wypełnienia weksla w każdym czasie, na sumę odpowiadającą kwocie wierzytelności wraz z odsetkami w razie niedotrzymania terminu spłaty (określonego na 31.08.2004 r.), po uprzednim wezwaniu dłużnika z 7 dniowym terminem płatności. Posiadacz weksla został upoważniony do opatrzenia weksla datą płatności wg swego uznania oraz klauzulą „bez protestu”. Powód naliczał odsetki ustawowe od dnia 1.09.2004 r., bo pożyczka nie została zwrócona w terminie, a pismem z dnia 8.08.2012 r. wezwał pozwanych do zwrotu wszystkich udzielonych wcześniej pożyczek wraz z odsetkami w łącznej kwocie 5.003.379,50 zł (w tym

z pożyczek – 2.600.000 zł i odsetki ustawowe za okres do 1.08.2012 r. – 2.403.379,50 zł), w tym pożyczki z 29.09.2003 r. Ponieważ pozwani nie dokonali zapłaty, to powód wypełnił weksel w dniu 6.09.2012 r. na kwotę 198.357 zł stanowiącą sumę pożyczki (100.000 zł) i odsetki ustawowe za okres od 1.09.2004 r. do 1.08.2012 r. (98.357 zł), o czym zawiadomił pozwanych pismem z dnia 12.09.2012 r. wzywając ich do wykupienia weksla w terminie 7 dni.

W dniu 29.09.2003 r. powód udzielił pozwany jeszcze jednej pożyczki na kwotę 100.000 zł przekazując ją w gotówce. Umowa została zawarta za zgodą pozwanej, która udzieliła poręczenia za zobowiązanie męża do zwrotu pożyczki. Na zobowiązanie pożyczki pozwany wystawił w dniu 29.09.2003 r. i wręczył powodowi 2 weksle in blanco poręczone na rewersie przez pozwaną wraz z deklaracją wekslową. Deklaracja upoważniała wierzyciela do wypełnienia weksla w każdym czasie, na sumę odpowiadającą kwocie wierzytelności wraz z odsetkami w razie niedotrzymania umówionego terminu spłaty (określonego na 30.11.2004 r.), po uprzednim wezwaniu dłużnika z 7 dniowym terminem płatności. Posiadacz weksli został upoważniony do opatrzenia weksli datą płatności według swego uznania oraz klauzulą „bez protestu”. Pozwany nie zwrócił pożyczki w umówionym terminie, a powód naliczył odsetki ustawowe od dnia 1.12.2004 r. Pismem z dnia 8.08.2012 r. powód wezwał pozwanych do zwrotu wszystkich udzielonych wcześniej pożyczek wraz z odsetkami, a ponieważ pozwani nie dokonali zapłaty, to powód – w dniu 6.09.2012 r. – wypełnił jeden z posiadanych weksli na kwotę 195.303 zł stanowiący sumę udzielonej pożyczki (100.000 zł) i należnych od niej odsetek ustawowych za okres od 1.12.2004 r. do 1.08.2012 r. (95.303 zł), o czym zawiadomił pozwanych pismem z dnia 12.09.2012 r. wzywając ich do wykupienia weksla w terminie 7 dni.

W dniu 1.07.2004 r. powód udzielił pozwany pożyczki w kwocie 100.000 zł przekazując ją w gotówce. Zawarcie umowy odbyło się za zgodą pozwanej, która udzieliła poręczenia. Na zabezpieczenie pożyczki pozwany wystawił w dniu 1.07.2004 r. i wręczył powodowi weksel in blanco, podpisany na awersie przez pozwaną, wraz z deklaracją wekslową. Deklaracja wekslowa upoważniała wierzyciela do wypełnienia weksla w każdym czasie, na sumę odpowiadającą kwocie wierzytelności wraz z odsetkami w razie niedotrzymania terminu spłaty (określonego na 31.01.2006 r.), po uprzednim wezwaniu dłużnika z 7 dniowym terminem płatności. Posiadacz weksla został upoważniony do opatrzenia go datą płatności wg swojego uznania oraz klauzulą „bez protestu”. Pozwany nie zwrócił pożyczki w umówionym terminie, a powód naliczył odsetki ustawowe od dnia 1.02.2006 r. Pismem z dnia 8.08.2012 r. powód wezwał pozwanych do zwrotu wszystkich udzielonych wcześniej pożyczek wraz z odsetkami, a ponieważ pozwani nie dokonali zapłaty, to powód – w dniu 6.09.2012 r. – wypełnił weksel na kwotę 180.242 zł stanowiącą sumę udzielonej pożyczki (100.000 zł) i naliczonych od niej odsetek ustawowych za okres od 1.02.2006 r. do 1.08.2012 r. (80.242 zł), o czym zawiadomił pozwanych pismem z dnia 12.09.2012 r. wzywając ich do wykupienia weksla w terminie 7 dni.

W dniu 30.11.2004 r. została zawarta umowa pożyczki, mocą której powód pożyczył pozwany kwotę 3.200.000 zł z oprocentowaniem wynoszącym 10% rocznie, a termin zwrotu pożyczki został ustalony na 31.12.2008 r. Pozwana podpisała tę umowę. Termin zwrotu pożyczki aneksowano na dzień 31.12.2010r., przy czym aneks dotyczył także umowy pożyczki z dnia 28.02.2005 r. Pożyczka ta została powodowi zwrócona wraz z odsetkami.

Pozwany wybrał ze swoich firm (...) i (...) różne kwoty

i tak w dniach: 2.01.2004 r. – 100.000 zł, 8.09.2009 r. – 412.000 zł

i 490.000 zł, 4.09.2009 r. – 400.000 zł, 6.05.2010 r. – 500.000 zł; 10.05.2010 r. – 250.000 zł; 14.05.2010 r. – 250.000 zł; 8.06.2010 r. – 150.000 zł; 17.06.2010 r. – 200.000 zł; 30.06.2010 r. – 150.000 zł; 15.11.2010 r. – 300.000 zł; 29.11.2010 r. – 300.000 zł; 28.12.2010 r. – 100.000 zł; 29.12.2010 r. – 200.000 zł; 17.01.2011r. – 150.000 zł; 24.01.2011 r. – 153.000 zł; 7.02.2011 r. – 150.000 zł; 14.02.2011 r. – 150.000 zł; 19.05.2011 r. – 500.000 zł; 23.05.2011 r. – 600.000 zł; 25.05.2011 r. – 50.000 zł; 30.05.2011 r. – 100.000 zł; 6.06.2011r. – 100.000 zł; 8.06.2011 r. – 100.000 zł; 13.06.2011 r. – 300.000 zł; 20.06.2011 r. – 300.000 zł; 29.06.2011 r. – 100.000 zł; 6.07.2011 r. – 500.000 zł; 12.07.2011 r. – 200.000 zł; 26.07.2011 r. – 300.000 zł; 6.09.2011 r. – 120.000 zł; 16.09.2011r. – 230.000 zł; 28.09.2011 r. – 150.000 zł; 30.09.2011 r. – 50.000 zł; 3.10.2011 r. – 300.000 zł.

Powód posiadał środki finansowe w postaci gotówki na udzielenie pozwany pożyczek. W latach 2003-2004 prowadził działalność gospodarczą w (...) Zakładzie (...) w T.

i przeważającą część sprzedaży towarów (meble, artykuły tapicerskie) realizował w formie gotówkowej, głównie na rzecz odbiorców ukraińskich. W 2004 r. zrealizował sprzedaż gotówkową na kwotę 26.762.803,59 zł. W październiku 2004 r. otrzymał z tytułu sprzedaży gotówkowej kwotę 2.850.252,19 zł, a do banku wpłacił z tego 2.025.000 zł, zaś w listopadzie 2004 r. sprzedał za gotówkę towary na kwotę 3.470.079,14 zł, z czego wpłacił do banku 1.630.000 zł. W okresie od 17 stycznia do 18 października powód wybrał z banku (...) S.A. gotówkę w kwocie ponad 3.000.000 zł.

Pozwany zwrócił powodowi pożyczkę w kwocie 3.200.000 zł udzieloną w dniu 30.11.2004 r., co nastąpiło w 2011 r., wraz z większością – ok. 1.500.000 zł – należnych odsetek. Powód zapłacił za 2011 r. podatek dochodowy w kwocie 285.000 zł należny od uzyskanych od pozwanego odsetek. Na przełomie 2011/2012 r. pozwany zwrócił powodowi, tytułem reszty odsetek od tej pożyczki, kwotę ok. 700.000 zł, którą powód wykazał w zeznaniu podatkowym za 2012 r. i zapłacił od tego dochodu podatek w kwocie 136.520,70 zł.

W latach 2009-2011 pozwany wybierał z kasy swoich firm kwoty ok. 100.000zł -200.000 zł, które to kwoty pracownicy pozwanego zawozili do powoda w kopertach lub reklamówkach. Były też takie sytuacje, że pieniądze z kasy przynoszono do gabinetu pozwanego, w którym był powód.

Pozwani darowali – w marcu 2012 r. majątek nieruchomy swoim dzieciom. Powód wtoczył przeciwko dzieciom pozwanych proces o uznanie umów darowizny za bezskuteczne (sygn. I C 605/13), a jego roszczenie zostało zabezpieczone postanowieniem SO w Rzeszowie z dnia 9.05.2013 r.

Ustalenia faktyczne Sąd Okręgowy poczynił w oparciu o dowody dokumentów zarówno urzędowych, jak i prywatnych, nie kwestionowanych przez strony co do ich autentyczności, także na podstawie dowodów z osobowych źródeł dowodowych, uznając je za wiarygodne w części, w której są one zgodne ze sobą, jak i z treścią dowodów z dokumentów. Natomiast Sąd pominął dowód z przesłuchania pozwanego, z uwagi na jego niestawiennictwo na rozprawę wyznaczoną w tym celu, pomimo wezwania pod tym rygorem.

Sąd I instancji nie uwzględnił też wniosku pozwanych o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego z zakresu rachunkowości, co nie zostało zakwestionowane przez pełnomocnika pozwanych w trybie art.162 kpc. W ocenie Sądu Okręgowego przedmiotowy wniosek dowodowy był nieprzydatny do potwierdzenia tego, że konkretne kwoty, z tych konkretnych pożyczek zostały spłacone w konkretnym miejscu, formie i czasie.

W konsekwencji Sąd Okręgowy uznał żądania pozwów za uzasadnione, jako mające oparcie w realiach sprawy oraz w art. 1, art. 103 i art. 30 prawa wekslowego, jak i art. 720 § 1 kc (umowa pożyczki) oraz art. 481 § 1 i 2 kc (odsetki ustawowe za opóźnienie). W ocenie Sądu, fakt udzielenia przez powoda pozwanym pożyczek (poręczonych przez pozwaną – żonę pozwanego J. J.) w dniach 29.09.2003 r. (dwie pożyczki) i 1.07.2004 r. na kwoty po 100.000 zł każda, których pozwani nie kwestionują potwierdzają dołączone do pozwu weksle wraz z deklaracjami wekslowymi i potwierdzeniami odbioru pożyczek.

Sąd Okręgowy stwierdził, że pozwani nie udowodnili podniesionego przez nich zarzutu spłaty tych konkretnie pożyczek wraz z należnościami ubocznymi (odsetkami). W szczególności pozwani nie przedłożyli żadnych pokwitowań (art. 462 i 466 kc), które odnosiłyby się, czy to do tych konkretnie pożyczek objętych żądaniem pozwu, czy też do jakichkolwiek w ogóle pożyczek udzielonych przez powoda pozwanym. Pozwani nie wykazali też, aby umowa pożyczki z 30.11.2004 r. była czynnością prawną pozorną. Sąd wskazał, że elementarne zasady doświadczenia życiowego wykluczają możliwość, aby osoba z takim doświadczeniem biznesowym jak pozwany, tolerowała w praktyce tak daleko idącą asymetrię w stopniu sformalizowania wzajemnych stosunków z powodem. Powód udzielając pożyczek każdorazowo przecież wymagał sporządzenia szeregu dokumentów (pokwitowania, weksła, deklaracji, poręczenia, wezwania), natomiast pozwany miałby przekazywać na jego rzecz bardzo poważne sumy nie oczekując nic w zamian, a nawet nie dbając o to, aby kwoty te przypisać do konkretnych zobowiązań. Taka wersja zdarzeń, nakreślona przez

pozwanych, zdaniem Sądu I instancji jest całkowicie nieprawdopodobna i nie znalazła oparcia w zebranych materiale dowodowym.

W ocenie Sądu Okręgowego zeznania świadków powołanych przez pozwanego nie potwierdzają, że zwrócił on powodowi trzy konkretne pożyczki. Wynika z nich jedynie, że strony miały szereg pożyczek gotówkowych oraz, że w latach 2009-2011 były przekazywane od pozwanego na rzecz powoda kwoty pieniężne. Zeznania te mogą co najwyżej potwierdzić niesporny fakt zwrotu pożyczki z 30.11.2004 r.

z odsetkami (w sumie ponad 5.000.000 zł), nie zastąpią natomiast pokwitowań tych trzech konkretnie pożyczek. Fakty wskazane przez pozwaną G. J. (k. 550-551) o wybieraniu pieniędzy z Banku (...) i braniu kredytów na spłatę powoda, a następnie wpłacanie tych pieniędzy do kasy firmy pozwanego, po to, aby pozwany je wybierał (i przekazywał powodowi) to nowe fakty, nie powoływane w zarzutach, które nie zostały nawet uprawdopodobnione.

W konkluzji Sąd Okręgowy stwierdził, że w sytuacji, gdy pozwani nie spłacili w terminie żadnej z trzech pożyczek objętych niniejszą sprawą, powód – po bezskutecznym wezwaniu do zapłaty – miał pełne podstawy do wypełnienia weksli gwarancyjnych oraz do poinformowania pozwanych o tym fakcie i do wezwania ich do wykupu weksli. Żądanie pozwu znajduje oparcie w stosunku podstawowym, jak i w abstrakcyjnym zobowiązaniu wekslowym.

Orzeczenie Sąd I instancji wydał na podstawie art. 496 kpc.

Pozwani do apelacji zaskarżyli ten wyrok w całości, zarzucając:

1. błąd w ustaleniach faktycznych stanowiących podstawę rozstrzygnięcia, a polegający na przyjęciu, że pozwani nie zwrócili zaciągniętej pożyczki, gdyż żaden sposób nie podnieśli i nie udowodnili zarzutów mogących skutkować oddaleniem powództwa, zwłaszcza nie wykazali zwrotu zaciągniętej pożyczki, kiedy uchybienia w postępowaniu dowodowym uniemożliwiły stronie pozwanej wykazanie w niniejszej okoliczności, z tej też przyczyny konstatacje sądu, co do opisu stanu faktycznego są oparte na szczątkowym, niekompletnym materiale dowodowym;

2. obrazę przepisów postępowania, a to naruszenie:

- w art. 299 k.p.c. w zw. z art. 227 k.p.c. w zw. z art. 217 § 1 k.p.c. polegające na nie uwzględnieniu wniosku dowodowego pozwanych odnośnie przesłuchania stron – celem wykazania faktu zwrotu przez pozwanych udzielonej pożyczki, formy oraz terminu zwrotu, ustalenia wszelkich związanych z tym okoliczności, zwłaszcza w sytuacji, gdy w sprawie pozostały do wyjaśnienia fakty istotne dla rozstrzygnięcia sprawy. Sąd nie dostrzega, iż to właśnie strony posiadają najbardziej szczegółową i obszerną wiedzę na temat wzajemnych rozliczeń, co czyni przedmiotowy dowód kluczowym dla całego procesu;

- art. 227 k.p.c. w związku z art. 278 § 1 k.p.c. polegające na oddaleniu wniosku dowodowego pozwanych (sąd odwoławczy uznał, że użyte w tym miejscu w apelacji słowo „powoda” jest oczywistą omyłką pisarską) w przedmiocie przeprowadzenia dowodu z opinii biegłego z zakresu rachunkowości, który na podstawie analizy dokumentów załączonych do pozwu w sprawie I C 1728/12 oraz historii operacji bankowych na rachunkach

i lokatach bankowych powoda mógł dać odpowiedź na pytania: czy w okresie zbieżnym z datami wystawionych przez pozwanych dokumentów KW na konto powoda wpływały lub były osobiście przez niego wypłacane kwoty o wartości tożsamej lub zbliżonej do kwot wynikających z dokumentów KW, jak i z zestawienia udzielonych pożyczek i dokonanych zwrotów. Rezygnacja z przeprowadzenia tego dowodu pozbawiła stronę pozwaną możliwości wykazania bardzo istotnych dla sprawy okoliczności, w szczególności potwierdzenia zwrotu zaciągniętych pożyczek;

- art. 328 § 2 k.p.c. polegające na sporządzeniu uzasadnienia zaskarżonego wyroku w sposób całkowicie odbiegający od wytycznych ujętych we wskazanym przepisie. Sąd I instancji i nie podaje motywów swojego rozstrzygnięcia, dodatkowo nie precyzuje, jaki materiał dowodowy w ocenie sądu nie zasługuje na przyznanie miana wiarygodności,

równocześnie nawet nie sygnalizuje podstawy prawnej rozstrzygnięcia, w zupełności nie odnosi się do stanowiska pozwanych, którym wyrazili w toku postępowania;

3. z ostrożności procesowej pozew pozwani podnieśli również zarzut nieprawidłowego wypełnienia weksla – wbrew treści deklaracji wekslowej, która pozwalała wypełnić weksel jedynie do kwoty 100 000zł.

Mając na uwadze powyższe pozwani wnieśli o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez uchylenie nakazów zapłaty w wydanych przez Sąd Okręgowy w postępowaniach nakazowych w dniach: 5.02.2013r. – sygn. akt I Nc 27/13; 14.02.2013r. – sygn. akt I Nc 31/13; 22.02.2013r. – sygn. akt I Nc 37/13 oraz orzeczenie o żądaniu pozwu stosownie do art. 469 k.p.c. – poprzez oddalenie powództwa w całości

i zasądzenie od powoda na rzecz pozwanych kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych oraz zasądzenie kosztów postępowania apelacyjnego, ewentualnie wydanie orzeczenia kasatoryjnego poprzez uchylenie zaskarżonego wyroku

i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w Rzeszowie do ponownego rozpoznania, pozostawiając temu sądowi kwestię rozstrzygnięcia

o kosztach postępowania odwoławczego.

Pismem z dnia 30.09.2016 r. (k.627-628) strona pozwana złożyła wniosek dowodowy sformułowany w oparciu o art. 227 k.p.c. w zw.

z art. 382 k.p.c. o dopuszczenie i przeprowadzenie dowodu z pisma pełnomocnika powoda z dnia 17.05.2015r, pisma powoda z dnia 12.05.2015 r, w którym powód J. P. oświadczył, że otrzymana przez niego w latach 2011-2012 łączna kwota 5 400 000 zł została zaliczona na poczet spłaty pożyczki z dnia 30.11.2004r. w kwocie 3 200 000 zł, jak również na poczet należnych od tej kwoty odsetek, a weksel stanowiący zabezpieczenie tej pożyczki został pozwanemu zwrócony wraz z pokwitowaniem uregulowania długu, a także pisma pozwanego z dnia 2.06.2015r., w którym pozwany odmawia przyjęcia pokwitowania i podniesienia, że zgodnie z art. 451 § 3 k.c. w braku oświadczenia dłużnika lub wierzyciela spełnione świadczenie zalicza się przede wszystkim na poczet długu wymagalnego, a jeżeli jest kilka długów wymagalnych na poczet najdawniej wymagalnego. Wobec istnienia wymagalnego wcześniej roszczenia o zwrot 26 pożyczek udzielonych w okresie od 29.09.2003 r. do 1.07.2004r. w kwotach po 100 000 zł zobowiązanie wynikające z umowy pożyczki z dnia 30.11.2004r. było długiem później wymagalnym. Pozwany w piśmie tym zaprzeczył twierdzeniu, że został mu zwrócony weksel zabezpieczający spłatę w/w pożyczki. Dla uzasadnienia złożenia wniosku dowodowego na tym etapie postępowania pozwany wskazał, że w toku kontroli archiwum zwrócił uwagę na te pisma, a pełnomocnik nie posiadał wiedzy o ich istnieniu, dlatego nie mógł ich powołać przed sądem I instancji, a potrzeba powołania się na nie jest niezaprzeczalna.

Powód w odpowiedzi na powyższy wniosek wniósł o jego oddalenie (k.637) wskazując, że pozwany miał pełną możliwość zgłoszenia tego dowodu przed sądem pierwszej instancji, ponieważ pisma zostały mu przesłane w toku procesu, a nie znajdowały się

w żadnym archiwum. Ponadto podniósł, że obie strony zgodnie ustaliły zaliczanie łącznie wpłaconych kwot na poczet pożyczki z dnia 30.11.2004r. oraz należnych odsetek. Dlatego pozwanym został zwrócony weksel i wydane oświadczenie powoda o spłaceniu tego długu. Gdyby między stronami nie doszło do takiego ustalenia powód w dalszym ciągu miałby weksel na zabezpieczenie tej pożyczki, zaś pozwany powinien domagać się zwrotu odpowiedniej liczby weksli wystawionych w celu zabezpieczenia pożyczki w kwotach po 100 000 zł.

W odpowiedzi na apelację złożoną podczas rozprawy apelacyjnej powód wniósł o jej oddalenie oraz zasądzenie kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Apelacja pozwanych nie jest zasadna. Nie zawiera ona uzasadnionych zarzutów, stanowiąc polemikę z prawidłowymi wnioskami i ustaleniami Sądu I instancji.

Rozważając zasadność zarzutów apelacji w pierwszej kolejności należy odnieść się do tych, które dotyczą obrazy przepisów postępowania, bo od ich niewłaściwego zastosowania uzależnione jest poczynienie prawidłowych ustaleń faktycznych.

Zarzut naruszenia art. 328 § 2 kpc nie zasługuje na uwzględnienie. Może on być skutecznie podniesiony tylko wtedy, gdy uzasadnienie zaskarżonego wyroku nie posiada wszystkich koniecznych elementów, bądź zawiera tak kardynalne braki, które uniemożliwiają kontrolę instancyjną. Obraza powołanego przepisu może być oceniona jako mogąca mieć istotny wpływ na wynik sprawy w sytuacjach wyjątkowych, do których zaliczyć można takie, w których braki w zakresie poczynionych ustaleń faktycznych i oceny prawnej są tak znaczne, że sfera motywacyjna orzeczenia pozostaje nieujawniona bądź ujawniona w sposób uniemożliwiający poddanie jej ocenie instancyjnej (tak też Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 7 lutego 2001 r., V CKN 606/00). W niniejszej sprawie treść uzasadnienia wyroku Sądu I instancji pozwala na odczytanie sfery motywacyjnej orzeczenia i poddanie go kontroli instancyjnej. Uzasadnienie wyroku zawiera wszystkie niezbędne elementy, w tym wskazanie podstawy faktycznej rozstrzygnięcia, dowodów, na podstawie których Sąd ustalił stan faktyczny oraz przeprowadził ich ocenę, a także odniesienie się do stanowiska procesowego pozwanych. Sąd ten stwierdził, że stan faktyczny dotyczący okoliczności udzielenia pozwanym pożyczek,

z zabezpieczeniem poprzez wystawienie weksli przez pozwanego

z poręczeniem pozwanej, był bezsporny, przy czym odwołał się do konkretnych dokumentów. Sąd Okręgowy uzasadnił także przyczyny pominięcia dowodu z przesłuchania pozwanego w charakterze strony, a także nieuwzględnienia wniosku dowodowego o przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego. Jednocześnie uzasadnienie zawiera wskazanie podstawy prawnej rozstrzygnięcia z przytoczeniem przepisów prawa. Okoliczności faktyczne sprawy rzutowały na przyjęcie materialnoprawnej podstawy orzeczenia, a więc zarówno przepisów prawa wekslowego odnoszących się do konstrukcji weksla in blanco

i poręczenia wekslowego, czyli art. 1, 103 i 30 prawa wekslowego, jak

i przywołanego w motywach wyroku przepisu art. 720 § 1 kc, a także podstawy prawnej zasądzenia odsetek ustawowych z tytułu opóźnienia zapłaty (art. 481 § 1 i 2 kc).

Chybiony jest zarzut naruszenia przepisów art. 299 kpc w zw.

z art. 227 kpc w zw. z art. 217 § 1 kpc, poprzez nieuwzględnienie wniosku dowodowego pozwanych odnośnie przesłuchania stron, celem wykazania faktu zwrotu przez nich pożyczek, formy i terminu zwrotu. Zważyć bowiem należy, że dowód z przesłuchania stron ma charakter posiłkowy, jest przeprowadzany fakultatywnie dla ustalenia faktów istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy, a niewyjaśnionych z uwagi na wyczerpanie środków dowodowych lub ich brak (art. 299 kpc).

W przedmiotowej sprawie decyzja Sądu dotycząca pominięcia przedmiotowego dowodu warunkowana była faktem niestawiennictwa pozwanego na rozprawie po uprzednim wezwaniu go pod rygorem pominięcia oraz brakiem należytego usprawiedliwienia tej nieobecności. Sąd I instancji postąpił prawidłowo, mając na uwadze uchybienie przez pozwanego przepisowi art. 214 ¹§ 1 kpc w zakresie usprawiedliwienia nieobecności. Przy czym wskazać należy, że pozwany przy wcześniejszych wnioskach wiedział, jak należy usprawiedliwiać swą nieobecność na rozprawie z powodu choroby, stosownie do treści art. 214 ¹§ 1 kpc i też to czynił w sposób uzasadniający odroczenie rozprawy. Zastosowanie przez Sąd rygoru pominięcia dowodu jest także zgodne z art. 302 kpc. Poza tym w sprawie dowód z przesłuchania stron został przeprowadzony w zakresie w jakim było to możliwe bez nieuzasadnionej zwłoki w postępowaniu, bowiem powód został przesłuchany na rozprawie w dniu 2.02. (...), a pozwana G. J. na rozprawie w dniu 7.05.2015r., który to materiał dowodowy w całokształcie okoliczności został oceniony i nie okazał się ostatecznie przydatny dla wykazania zasadności zarzutów strony pozwanej podniesionych w procesie. Trudno więc w tym kontekście dowód z przesłuchania jednego z pozwanych, który dodatkowo nie stawia się na rozprawie bez prawidłowego usprawiedliwienia nieobecności, uznać za kluczowy w sprawie.

Słusznie także Sąd I instancji przyjął, że zgłoszenie przez pełnomocnika pozwanych w tym zakresie zastrzeżenia w trybie art. 162 kpc, z ograniczeniem do lakonicznego stwierdzenia polegającego na informacji, że strona procesu

podnosi zastrzeżenie z art. 162 KPC bez wyjaśnienia, na czym uchybienie polega, nie odnosi skutku w sposób umożliwiający postawienie w apelacji efektywnego zarzutu.

Nie zasługuje również na uwzględnienie zarzut naruszenia art. 227 kpc w zw. z art. 278 § 1 kpc. Oddalenie tego wniosku dowodowego nie zostało objęte zastrzeżeniem złożonym w trybie art. 162 kpc, a tylko poprzez prawidłowo umotywowane zastrzeżenie apelujący może kwestionować niezasadne w jego odczuciu oddalenie wniosku dowodowego. Tym samym na etapie postępowania odwoławczego pozwany nie mógł skutecznie zarzucać omawianego uchybienia procesowego. Jednakże zwrócić należy uwagę na prawidłowe stanowisko Sądu Okręgowego w tym zakresie, iż teza dowodowa zmierza raczej ku poszukiwaniu dowodów, a temu dowód z opinii biegłego nie może służyć. Biegły miał bowiem potwierdzić czasową

i kwotową zbieżność wpłat kwot na rzecz powoda z datami wystawianych przez pozwanego dokumentów KW, zestawień pożyczek i dokonanych zwrotów, opiewających na określone kwoty, co miałyby prowadzić do pewnych domniemań faktycznych dotyczących zwrotu udzielonych pożyczek, a co z uwagi na nieprecyzyjny pozostały materiał dowodowy nie miałyby znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy.

Sąd Apelacyjny oddalił wnioski dowodowe pozwanych zawarte w piśmie z dnia 30 września 2016 r., na podstawie art. 381 kpc uznając, iż dowody te mogły i powinny być zawnioskowane przed Sądem Okręgowym, a więc argumentacja, że nie były wówczas odnalezione przez pozwanych (jak twierdzi storna pozwana były w archiwum) i nie były dostępne pełnomocnikowi, nie uzasadnia powoływania ich na tym etapie procesu. Należy zgodzić się z powodem, że trudno mówić o braku dostępu pozwanego do dokumentów w związku z rzekomym zaleganiem ich w archiwum, skoro wszystkie pochodzą z 2015r., a procesy w sprawach połączonych toczą się od początku 2013r.

Wbrew zarzutowi apelacji ustalenia faktyczne Sądu Okręgowego są prawidłowe, znajdują bowiem odzwierciedlenie w zebranych

w sprawie materiale dowodowym. Sąd Apelacyjny przyjmuje je jako własne. Pozwani nie przedłożyli dowodu zapłaty należności objętych pozwami wraz z odsetkami, a przeprowadzone w sposób prawidłowy postępowanie dowodowe nie potwierdziło zarzutu o zwrocie pożyczek

z tych konkretnych umów. Z uwagi na powyższe podnoszony w apelacji zarzut błędu w ustaleniach faktycznych nie jest zasadny.

Zarzut nieprawidłowego wypełnienia weksła również nie zasługuje na uwzględnienie. Deklaracja wekslowa zawiera bowiem upoważnienie dla wierzyciela do wypełnienia weksła na sumę odpowiadającą kwocie wierzytelności wraz z odsetkami i innymi kosztami, w przypadku niedotrzymania umówionego terminu spłaty całości lub części należności. Tym samym deklaracja nie ogranicza sumy wekslowej do kwoty 100.000 zł, a więc powód był uprawniony do wypełnienia weksła na kwotę należności głównej powiększoną o odsetki. Podkreślić należy, że roszczenie w tym zakresie jest także usprawiedliwione z uwagi na treść podstawowego stosunku zobowiązaniowego. Ograniczenia sumy wekslowej nie można także wywieść z nominału weksła, wskazanie którego związane było z ustaleniem wysokości opłaty skarbowej urzędowego druku weksła. Nadruk na urzędowym blankiecie wekslowym klauzuli określającej maksymalną sumę wekslową nie świadczy o woli ograniczenia przez strony odpowiedzialności poręczyciela wekslowego za zapłatę sumy wekslowej tylko do określonej kwoty. Opłata skarbową nie należy do treści weksła. Dlatego nadruk na urzędowym blankiecie wekslowym klauzuli określającej maksymalną sumę wekslową nie świadczy o woli stron ograniczenia odpowiedzialności poręczyciela wekslowego za zapłatę sumy wekslowej tylko do określonej kwoty (w ten sposób Sąd Najwyższy przyjął w wyroku z dnia 18.10.2006r., sygn. akt II CSK 141/06 odnoszącym się do poręczyciela wekslowego, ale stanowisko to w ocenie Sądu Apelacyjnego ma również zastosowanie w przypadku wystawcy weksła). Zasadności powyższego zarzutu nie potwierdza też pozostały materiał dowodowy, a samo zaś twierdzenie odnośnie ograniczenia sumy wekslowej powinno być podniesione już przed Sądem Okręgowym.

W oparciu o powyższe Sąd Apelacyjny uznał, że zaskarżone orzeczenie w całości odpowiada prawu, skutkiem czego orzekł jak

w punkcie I sentencji, na podstawie art. 385 kpc.

O kosztach postępowania apelacyjnego, kierując się zasadą odpowiedzialności za wynik sprawy, Sąd odwoławczy rozstrzygnął

w oparciu o dyspozycję art. 108 § 1 kpc w zw. z art. 98 § 1 i 3 kpc, ustalając wysokość wynagrodzenia pełnomocnika powoda w tym postępowaniu na podstawie § 2 pkt 7 w zw. z § 10 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz. U. z 2015 r. 1800).

SSO del. Barbara Frankowska SSA Jan Sokulski SSA Grażyna Demko